

Pentru publicare...

Dreptmăritorul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt al întregii Moldove și folosul, participarea sau impactul creștinilor ortodocși români în Uniunea Europeană...

Cu ajutorul lui Dumnezeu ne bucurăm, în aceste vremuri, sufletele de pacea ce izvorăște din frumoasa proclamare a canonizării și din smerita slujire și pomenire a ***Dreptmăritorului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt – Ocrotitorul întregii Moldove, Domn al Culturii, Spiritualității, Biruitor în războaie și primejdii, „Atletul lui Hristos” și Prinț al Dreptății*** - ctitor de cultură, spiritualitate și viață duhovnicească în aceste locuri binecuvântate de Dumnezeu ale Moldovei, Basarabiei și Bucovinei, din sfintele cetăți de scaun ale Moldovei medievale, a Sucevei, Cetății Albe și Hotinului, alături de mulți Sfinți Români printre care, la loc de frunte se numără Duhovnicul și Sfetnicul său Daniil Sihuștru, Sfinții Ierarhi Varlaam și Dosoftei ai Moldovei, Paisie și Ioan de la Neamț, Ioan de la Râșca și Secu, și mulți alți sihaștri ori pustnici și călugări ai sfințitelor pământuri și locuri moldave, românești și strămoșești. Și în aceste momente constatăm faptul că există o contribuție permanentă a vieții monahale la bunăstarea morală și duhovnicească a societății românești de la începutul sec. XXI, iar această lucrare ar fi fost cu siguranță incompletă dacă Dumnezeu nu ar fi binecuvântat pământul românesc (și) cu foloasele trudei și jertfei de sine pe care ***Dreptmăritorul Ștefan cel Mare și Sfânt al întregii Moldove, descendent din bătrânul os domnesc al mușatinilor*** – cu zi de prăznuire anuală pe data de 02 Iulie - le-a dăruit românilor, prin ctitorirea *Sfintei Mănăstiri a Putnei, sfințită cu mare alai și fast la 15 august, anul mântuirii 1497.*

Despre ***Sfântul Ștefan cel Mare Voievodul*** se poate discuta din multe perspective: istorice, militare, strategice, sociale, economice, geografice, sociale, demografice, teologice, culturale, duhovnicești și lista poate continua. Credem că ***Sfântul Domnitor Ștefan cel Mare*** – cu ale victorii militare și izbânzi duhovnicești, prin umplerea pământului Moldovei cu atâtea locașuri de închinare, ce dăinuie și durează până astăzi și, de fapt, până la sfârșitul veacurilor celor pământești - este unul din simbolurile renașterii vieții culturale, spirituale și nu în ultimul rând monahale, pe pământurile Moldovei, Basarabiei, Bucovinei și, până la sfârșitul veacurilor, a întregii Țări Românești, exemplu de demn urmat pentru noi în așezarea corectă și autentică a Bisericii în relația cu societatea actuală atât de supusă presiunilor secularizării și relativizării oricăror valori morale. Și aici, la loc de frunte este așezată și numărată ***Mănăstirea Putna***, de pildă – fiind Necropola sa Voievodală și „Ierusalimul neamului nostru românesc”. Această biserică voievodală și princiară este nu numai spațiu fizic, concret a slujirii lui Dumnezeu în post, rugăciune, smerenie și ascultare, ci și izvor de viață creștină, loc de pelerinaj pentru oamenii care trăiesc în tumultul cotidian, prilej de împăcare cu Dumnezeu, cu sine și cu aproapele. Cunoașterea vieții, a faptelor și ctitoriilor cărturărești ale ***Sfântului Ștefan cel Mare – Domn și Ocrotitor al Moldovei Străbune***, înseamnă pentru credincios lucrarea la care este chemat fiecare dintre noi în vremurile de acum.

România se avântă pe drumul integrării europene. Aderarea României la Uniunea Europeană reprezintă o mare oportunitate pentru români și pentru Biserica neamului nostru de a mărturisi Europei despre valorile inestimabile pe care Ortodoxia le poartă de milenii, *Sfântul Ștefan cel Mare* și moștenirea pe care ne-a lăsat-o, ocupând un loc de seamă în acest demers. Mărturisirea începe de aici, din țară, prin împreună-lucrarea, colaborarea și sinergia la care sunt rânduite Biserica și Statul, două entități care departe de a se exclude reciproc, sunt chemate să slujească poporul român prin respectul și susținerea reciprocă în elaborarea răspunsurilor cerute de exigențele etapei istorice prin care trece țara noastră, în momentul de față. Fără pretenția de a răspunde acestei probleme în întregime sau de a reuși să epuizez abordarea acestei teme referitoare la Uniunea Europeană și poziția noastră față de ea, ca și creștini ortodocși ce ne străduim să trăim și să împlinim învățătura Bisericii, trebuie, totuși, să-mi accentuez convingerea că acest subiect presupune mult realism, clarviziune și suficient discernământ. Acest realism ne cheamă pe noi la evidențierea a două principii esențiale referitoare la relația noastră cu Uniunea Europeană, primul fiind acela că *nu Uniunea Europeană reprezintă o problemă ci propria noastră prezență în cadrul ei*, iar al doilea se curpinde în faptul că *problema noii compoziții și sinteze nu este de sorginte politică sau economică ci de natură culturală și spirituală*. Dincolo de influențele permanente ale Occidentului în țările răsăritene, deosebirea de cultură dintre Europa apuseană și popoarele ortodoxe rămâne, în multe locuri de nedepășit.

Prin urmare, creștinul ortodox trebuie să intre într-un mod cât mai conștient în Uniunea Europeană, însoțit fiind de anumite certitudini și atitudini, care îi vor delimita în continuare prezența și statutul său în ea și, în general, în noua realitate și mentalitate europeană. De la el se cere să aibă o conștiință clară a diferenței foarte pronunțată dintre civilizația răsăriteană, ortodoxă și cea occidental-apuseană. *Civilizația care s-a format prin simbioza dintre spiritul romanic, elenist (grecesc) și ortodoxia creștină, adică civilizația vechii Uniuni Europene, comună atât Apusului cât și Răsăritului din primul mileniu, este o civilizație theonomă și theocentrică*. Toate manifestările creștinului ortodox poartă amprenta luptei omului spre desăvârșirea existenței lui prin dumnezeiescul Har necreat, și lucrător de îndumnezeire. Scopul civilizației creștin-ortodoxe nu este doar civilizarea ori îmbunătățirea etică a omului, ci depășirea faptului de a fi o creatură zidită, prin schimbarea omului în dumnezeu – om, după Har. *De aceea, modelul antropologic al Ortodoxiei nu este omul bun și virtuos, dintr-o perspectivă umanistă și umanizantă, ci Dumnezeu – Omul Iisus Hristos*.

Așadar, Uniunea Europeană se prezintă pentru Ortodoxie ca un teren ce trebuie cercetat cu dorința de realizare a misiunii sfinte, ca fiind un spațiu de mărturie și de mărturisire a cuvântului și a modului ori a atitudinii de viață care reprezintă esența și fundamentul Tradiției Ortodoxe. Bineînțeles, misiunea sfântă, se referă în fond, nu la variata conducere a spațiului european, ci la popoarele ei, ceea ce chiar s-a petrecut în primele secole ale Creștinătății, între granițele Imperiului Roman de atunci. Tocmai aceasta poate să constituie misiunea noastră ca ortodocși în Uniunea Europeană a bătrânului continent iar această prezență trebuie să fie, în primul rând, una liturgică și spirituală, duhovnicească. Sfânta Liturghie cu întregul nostru cult reprezintă cel mai valoros tezaur al nostru (nu afirmăm acest lucru din triumfalism) fiindcă ea cuprinde și salvează dinamic trăirea și viața noastră, credința și modul teologic de existență al Sfinților noștri. Tradiția ascetică a Sfinților alcătuiește izvorul civilizației noastre, a cărei

chintesență este principiul creștin potrivit căruia „Mai fericit este a da decât a lua” (Fapte 20, 35), care, în acest fel, nu împărtășește lăcomia, avariția egoistă și isteria individualistă.

În consecință, nu este greu să îndreptățescă cineva neliniștile, zbaterile și frământările acelor care cunosc *Ortodoxia* prin experiența lor, pentru viitorul nu doar al *Ortodoxiei*, ci și al ortodocșilor în Europa, și nu numai în ea. Pentru că acest viitor se află în strânsă legătură cu felul de a fi al *Ortodoxiei* care este reprezentată în Uniunea Europeană prin noi înșine, ca ortodocși, cu alte cuvinte prin recunoașterea și mărturia propriei noastre legături pe care o avem cu Tradiția Sfinților Părinți ai Bisericii. *Deoarece numai Sfinții sunt purtători substanțiali, autentici și adevărați mărturisitori ai Ortodoxiei.* Dat fiind faptul că mănăstirile – cum ar fi spre exemplu (și) sfânta mănăstire Dealu din apropierea vechiului scaun al Țării Românești a Târgoviștei - ca mijloc de mărturie și de mărturisire, salvează în felul cel mai corect modul de existență, ca predare integrală de sine Harului Divin, mănăstirea va fi, în cele din urmă și în europeană noastră diaspora, cristelnița perpetuă spre (re)botezarea și (re)nașterea nu doar a celorlalți europeni ai noștri, ci și a ortodocșilor înșiși.

Dacă cineva ține seama de căutările și preocupările europene contemporane – în special la nivelul poporului – care fac posibilă misiunea sfântă a Ortodoxiei, relatările de mai sus se confirmă a fi realiste și aplicabile. Omul european poartă în chip vizibil rănilor unei deziluzii existențiale tragice, trăind într-un vid sufletesc – spiritual, care îl aduce permanent mai aproape de Orientul Apropiat, Îndepărtat sau Mijlociu. Prin moartea Metafizicii, el caută Adevărul (care îl va face liber) ca experiență de trăire și de aceea se refugiază în diferite practici și artificii spirituale ori substituiți religioși, care sunt oferiți de către ocultismul oriental. Tocmai la această solicitare poate să răspundă Ortodoxia, însă numai atunci când își menține autenticitatea ei, căci dacă Europa are încă suspinuri și dureri în alienarea ei, acest lucru se datorează, în cea mai mare parte și inconsecvenței noastre, fiindcă suntem, de foarte multe ori, ortodocși doar cu numele nu și cu fapta, precum și a modului greșit în care purtăm dialogul cu ea. În încheiere, doresc să subliniez faptul că a sosit vremea și ceasul pentru reevaluarea metodei dialogului nostru teologic, bine articulat și judicios argumentat sau elaborat, cu Europa și cu Creștinătatea apuseană. Căci numai în cadrul spiritualității patristice și autentice este cu putință perceperea, din punct de vedere ortodox, a unității creștine, ecumenice. În lipsa acestei unități creștine și ecumenice, autentice, adică a Ortodoxiei celei perene, nu poate fi zidită, vreodată unitatea și simbioza în Europa unită – pentru care ne rugăm să fie spre binele nostru cel pământesc și, mai ales, cel ceresc și spre Slava lui Dumnezeu Cel în Treime lăudat!...

Drept urmare, *Dreptmăritorul Ștefan cel Mare și Sfânt* a fost un mare ctitor, dar și un înțelept sfătuitor și Domnitor al Țării celei mari și binecuvântate a Moldovei, iar nu în ultimul rând și vrednic sprijinitor al Sfântului Munte Athos, între care la loc de cinste se numără Sfânta Mănăstire Zougrafou – închinată purtătorului de biruință a creștinismului – Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, unde se și află vestita sa icoană, oferită în dar de către Măritul Domnitor, întru amintirea, pomenirea și cinstirea Marelui său Ocrotitor și Biruitor, în războaie și primejdii de tot felul. Acest Sfânt a susținut politica Statului în măsura în care aceasta slujea interesele poporului drept-credincios, dar nu a ezitat să manifeste o opoziție fermă față de unele intruziuni nocive ale unor reprezentanți din cadrul puterii de stat în viața eclesială, atunci când a fost cazul. Atitudinea pe care

Sfântul Neagoe a avut-o în propria sa persoană, în relațiile cu puterea statală a fost întemeiată pe dragoste creștină, pe curaj profetic și pe jertfa personală, de sine. Fără a intra, defapt, în conflict cu autoritatea ce o revendica atribuțiile voievodului, Sfântul Neagoe a reușit să „dea Cezarului (și secularului) ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu”!...

Relația dintre Biserică și Stat a cunoscut în România post-decembristă o evoluție care se caracterizează prin tendințe de armonizare a politicilor sociale, precum și de înțelegerea clară, corectă a rolului și a locului deținute de către cei doi parteneri în lucrarea comună de slujire a poporului nostru.

Cu siguranță că exemplul *Sfântului Ștefan cel Mare* este de mare folos pentru Biserica noastră, cea luptătoare a lui Iisus Hristos, în demersul ei permanent de mărturisire a cuvântului dumnezeesc. Dintr-o atare perspectivă, Statul este arealul în care slujitorii Bisericii sunt chemați să mărturisească cele de folos împlinirii demersurilor de dreptate socială, de bunăstare materială și spirituală pe care orice stat modern caută să le împlinească pentru cetățenii săi. Zestrea de valori spirituale, culturale și materiale a Bisericii la care *Sfântul Ștefan cel Mare* are o contribuție însemnată, este absolut necesară pentru definirea corectă a locului și a rolului României ca stat membru al Uniunii Europene.

Responsabilitatea Bisericii Ortodoxe Române în fața lui Dumnezeu și a națiunii române este egală cu responsabilitatea Statului Român, respectul, armonia și colaborarea fiind considerate repere fundamentale ale viitoarei relații dintre Biserică și Stat în contextul integrării României în Uniunea Europeană.

Așadar, *Sfântul Domnitor și Voievod Ștefan cel Mare* rămâne pentru noi un model de viață duhovnicească, de slujire și mai ales de echilibru, un Sfânt care ne arată calea demnă de urmat spre dezvoltarea relației dintre Biserică și Stat, o relație care, fiind caracterizată prin cunoaștere reciprocă, respect și eficientă colaborare, va fi benefică cetățenilor țării noastre.

Am convingerea că tot ceea ce s-a mărturisit, se mărturisește și se va (mai) mărturisi, în această perioadă, despre *Dreptmăritorul Ștefan cel Mare și Sfânt a toată Moldova creștină și străbună și a toată Țara Românească* reprezintă nu numai o contribuție importantă la cunoașterea vieții și slujirii Sfântului, cât mai ales o actualizare și o așezare folositoare a moștenirii lăstate nouă de acesta, în contextul existenței noastre de oameni ai începutului de mileniu III. Dumnezeu să ne ajute în slujirea la care am fost chemați și așezați fiecare dintre noi, iar bineplăcutul Sfânt și Slujitor al Bisericii noastre să ne învrednicească prin rugăciunile sale la Scaunul Ceresc pentru a-i purta peste timp moștenirea!...

*Drd. Stelian Gomboș – Consilier
la Secretariatul de Stat pentru Culte
din cadrul Guvernului României .*